

Nada VAJS i Vesna ZEČEVIĆ
Zavod za hrvatski jezik HFI, Zagreb

GLAGOLSKE LOKUCIJE U HRVATSKOM KAJKAVSKOM KNJIŽEVNOM JEZIKU

U radu se analiziraju glagolske lokucije kao poseban način frazeološkog izražavanja, koje kao leksička cjelina imaju glagolsko značenje. Svrstavaju se u nefigurativne lokucije, a od figurativnih se lokucija, koje imaju globalno i uglavnom preneseno značenje, razlikuju po nultom stupnju semantičkog transfera, tj. po ostvarenju analitičke razine razumijevanja.

I. Ovaj je rad nastavak istraživanja kajkavske frazeologije skupljene u Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika¹. Bogatstvo kajkavske frazeologije pruža mogućnost bavljenja frazeologijom na praktičnom planu ali i na teorijskom. Tako smo u prethodnom istraživanju², u kratkim crtama, pokušali razgraničiti frazeme koji se međusobno razlikuju iako zadovoljavaju jedan od kriterija frazeološkičnosti ili idioma-tičnosti: cjelovitost značenja. U tom smo smislu razlikovali frazem u užem smislu — izričaj, i frazem u širem smislu — lokuciju.³ Dalje razmišljanje o naravi frazema općenito, na materijalu kajkavske frazeologije i njihovoj rječničkoj obradi, dovelo nas je do ponešto drukčijih spoznaja za koje nam se čini da pridonose ili mogu pridonijeti preciznijoj i svrhovitijoj rječničkoj prezentaciji i obradi frazema. Riječ je prvenstveno o nešto drukčijim terminološkim odrednicama frazeoloških jedinica.

Frazeološke su jedinice skupovi riječi, više ili manje ukrućeni sintagmatski sljedovi, ustaljenog izraza i sadržaja. Takve sintagmatske funkcionalne jedinice veće od riječi pripadaju jezičnom kodu i gramatički, a često i semantički, odgovaraju sadržaju jedne riječi. Smatramo da bi opis tih različitih tipova složenih jedinica koda bio koherentniji kada bismo sve takve ustaljene jezične forme, leksikalizirane sintagme ili

¹ *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*, Knjiga I. i II. (sv. 1-6, *A-mučitelica*), HAZU i Zavod za hrvatski jezik, Zagreb 1984-1991. i d.

² Frazeologija u Rječniku hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, *Filologija* 22-23, HAZU, Zagreb 1994, 175-183.

³ U rječničkoj obradi ta se dva tipa frazema obrađuju svaki pod posebnom točkom.

leksije nazvali lokucijama, što bi bio ekvivalent za frazem. Naziv se, naime, *lokucija* (lat. *locutio* < *loqui* 'govoriti'), a što proizlazi i iz njegova etimološkog značenja, odnosi na način izražavanja, način tvorbe diskursa, organiziranje raspoloživih elemenata u jeziku da bi se proizvela funkcionalna forma. S obzirom na proizvođenje funkcionalne forme, među lokucijama bi se, s obzirom na određene semantičke kriterije (ponajprije stupanj metaforičnosti), moglo razlikovati nekoliko tipova.

Na gornjoj granici idiomatske semantike izdvajaju se figurativne (prenesene) lokucije, koje odgovaraju onome što se naziva izričajem, frazeologizmom, frazemom u užem smislu ili »pravim« frazemom. Kada kažemo *davati rog za sveću, imeti čiste dleni, obesiti na cinkuš / na zvon, iz muhe činiti gamilu*, značenje svakog izričaja ne proizlazi iz zbroja značenja pojedinih njegovih elemenata, nego je globalno i metaforičko. Figurativna je lokucija globalni, demotivirani, "arbitrarizirani" znak u odnosu na njezine sastavne elemente.⁴ Unutar figurativnih lokucija valja izdvojiti poseban tip proverbijalnih lokucija koje su paremiološkog tipa (*kakov rod takov plod, vodu na svoj melin dovleći, jabuka ne opade dalko od stebra, kakvi gospodari takvi posli* itd.) i autonimijskog tipa (razni citati) koje imaju jednostavnu rečeničnu strukturu.

Ostale bi lokucije bile nefigurativne, koje se od figurativnih razlikuju po idiomatskoj semantici. Naime, po morfosintaktičkoj strukturi sintagmatski sklopovi u figurativnim lokucijama u usporedbi s nefigurativnima ne moraju se mnogo razlikovati, međutim ono po čemu se razlikuju jest tip i stupanj semantičkog transfera. U nefigurativnih lokucija jedna od sastavnica zadržava svoj osnovni semantizam te je analitička razina značenja djelomično ostvarena (značenje tih lokucija lakše je razaznatljivo iz zbroja značenja njezinih elemenata). Drugim riječima, pomak značenja tipa konkretno → apstraktno (*crna maša*), apstraktno → konkretno (*luk dični*), ljudsko → ne-ljudsko (*oči drevja*) i obrnuto, javlja se, ali ne uvijek, kod jedne od sastavnica koja ima diferencijalnu funkciju, dok druga sastavnica zadržava svoje osnovno značenje (*maša, luk, drevo*) i ima identifikacijsku funkciju. Dakle, i ovdje su na djelu neke od retoričkih figura značenja, koje imaju istu funkciju promjene značenja kao i kod običnog leksema, no u ovih lokucija to je to kolokacijska promjena značenja, dakle na analitičkoj, a ne na globalnoj razini razumijevanja cijele lokucije. U nefigurativnim glagolskim lokucijama kao npr. *imati početak* 'početi', *davati zapoved* 'zapovijedati', *davati razmeti* 'objašnjavati', radnja je izražena opisno⁵ i one imaju istoznačnicu koja se sastoji od jedne riječi, dok je primjerice u figurativnoj lokuciji *mačka v mehu kupovati* metaforičnost potpuna. Nije riječ ni o »kupovanju mačka« ni o »mačku u vreći« — v *mehu*, već o glo-

⁴ Arbitrarni je karakter značenja prenesenih lokucija neprestano ugrožavan analitičkom razinom smisla. Naime, konotativna vrijednost sastavnih elemenata može i dalje ostati prisutna, a može biti i remotivirana (pučko etimologiziranje). Denotativno značenje prenesene lokucije *imeti čiste dleni* 'biti čiste savjesti - pošten' zadržava konotativnu vrijednost 'savjest mu je čista kao što su čiste ruke kada su oprane', što je tipično za retorički diskurs, jer svaka figura konotira pomoću znakova (označitelj i označeno).

⁵ O opisnom karakteru takvih lokucija, usp. i Menac 1991:103.

balnom prijenosu značenja pri čemu se misli na određeni tip kupovanja kada se ne zna ni što je ni kakav je predmet kupnje.⁶ Prema tome, iako su sastavnice figurativne lokucije leksički prozirne, značenje cijele lokucije razumijemo samo ako poznamo njezino globalno značenje.

Nefigurativne lokucije, koje mogu biti glagolske, imenske, pridjevske, priložne, u rečenici imaju funkciju jednostavnog znaka, jer odgovaraju glagolu, imenici, pridjevu, prilogu, tj. leksički skup kao cjelina izražava samo jedan pojam (*davati pomoć* = 'pomagati', *čuvalnica rib* = 'akvarij', *dričnog srca* = 'hrabar', *brže časa* = 'odmah'). U kajkavskom su književnom jeziku vrlo brojne glagolske lokucije, pa su po tome za njega i karakteristične.⁷ Zbog toga ćemo se u ovome prilogu zadržati posebno na njima.⁸

II. Glagolske lokucije u kajkavskom književnom jeziku jesu one lokucije čije je značenje glagolsko. U formalnoj strukturi one se pojavljuju u različitim svezama: glagol + imenica, glagol + glagol, glagol + prilog, glagol + prijedlog i glagol + sintagma (prijedložna, pridjevska, imenska). Dakako, i u glagolskim lokucijama, kao i u imenskim, pridjevskim, priložnim, postoji stupnjevitost u analitičnosti značenja, što može ići do približavanja njihova značenja globalnom. Osim toga, takve lokucije semantički i sintaktički imaju u rečenici funkciju sintaktičke jedinice, kao i svaka samostalna riječ.

1. Glagolske lokucije tvorene od glagola i imenice u kajkavskom su književnom jeziku veoma zastupljene. One se sastoje od glagola koji imaju najveću polisemiju, ali najjednostavniju semantičku strukturu⁹, kao *dati* / *davati*, *deti*, *delati*, *dojti* / *dohajati*, *imati* / *imeti*, *hoditi*, *najti*¹⁰, i imenice koja određuje glagolsku radnju ili stanje.

⁶ Ista lokucija postoji u francuskom (*acheter chat en poche*), talijanskom (*comprare la gatta nel sacco*), njemačkom (*die Katze im Sack kaufen*). U francuskim se tekstovima pojavila već oko 1400. g. (Adam de la Halle). Danas je zastarjela. Kasnija reinterpetacija leksema *chat* kao "pseudo-divljači" i *poche* kao 'lovačka torba', u 19. st. dovodi do stvaranja nove figurativne lokucije »kupiti mačka za zeca« – *acheter le chat pour le lièvre*, u značenju 'kupiti krivu robu, biti prevaren u kupnji'. Navedena lokucija u kajkavskom književnom jeziku, kao i *kupiti mačka u vreći* u hrvatskom standardnom jeziku, predstavlja, prema tome, staru lokuciju proširenu u europskim jezicima.

⁷ Dakako, to nije karakteristika samo kajkavskog književnog jezika. Ranija istraživanja jezika starije hrvatske književnosti (čakavske, štokavske), a posebice frazeologije pojedinih pisaca (Moguš–Menac 1989, Moguš 1990, Menac 1991), pokazuju veliku podudarnost u tipu frazeološkog izražavanja s kajkavskim književnim jezikom.

⁸ O prezentaciji lokucija općenito u jednojezičnom rječniku, te terminoloških sintagmatskih sklopova bit će govora drugom prilikom.

⁹ Npr. *dati* = 'učiniti' + 'imati'.

¹⁰ Te se glagole može smatrati i glagolima s nepotpunim značenjem, jer zbog svoje jednostavne semantičke strukture dobivaju smisao u sintagmatskom okruženju u kojem se pojavljuju, što je jezična *izotopija*. Budući da je općenito uzevši polisemija prirodno stanje jezika, višeznačni glagoli mogu funkcionirati samo prema semantičkoj izotopiji. Izotopija tako predstavlja semičku koheziju iskaza. Ona je istodobno strukturni uvjet za funkcioniranje diskursa i omogućuje da se svaka jezična poruka shvati kao jedna znaćea cjelina.

a) radnja

davati p[usku / zavušnicu = pljuscati [B (s. v. colaphizo ... p[uske dajem; dajem ... zavušnicu)]¹¹

davati pomoč = pomagati [B (s. v. coadjutor ... koi pomoč daje; dajem pomoč)]

davati posel = zapošljavati [B (s. v. occupo ... posel dajem)]

davati rane = ranjavati [B (s. v. dajem ... rane)]

davati zapovedi = zapovijedati [Molbe onde mesta nimaju kada se davaju zapovedi. Brez al 11. Domišljiva je žalost vu turobneh iznajdkih zapovedi davati. Krist anh 258]

dobiti sum[lu = posumnjati [Aleksija, ako bi k meni hotel, nekak zamuti da ne bi morebiti sum[lu dobil kakvu. Brez al 7]

duhu davati = mirisati [B (s. v. nideo ... duhu dajem)]

dušu spustiti = izdahnuti (kalk prema njem. *den Geist aufgeben*) [Prosil je (sveti Ferenc) da bi ga k svete Marie ... zanesli da bi onde dušu spustil. Habd zerc 529]

imati pasku / skrb = paziti, skrbiti se [Pastir veliku pasku naj ima da ovce iz mla-ke pile ne budu. Živinvrač 145]

imati početak / pričetak = započinjati [Mozi biti niesu Vugri teh pravd znova zmislili ni napravili, da imaju početak od pravd Francie orsaga. Perg 3. Koi običaj ... pričetak ima od Anacleta pape. Kerč dužn 4]

imati precembu = vrijediti [Ku precembu ima ovo telo koje v grobu trapi zima? Jurj 8]

imati radost = radovati se [Nigdar vekšu kak vezda radost imala jesem. Brez al 9]

jakost dobivati = jačati [Betežnik jakost dobivati (počne). Mul pos 664]

najti smrt = poginuti [Budeš li cesarom berže smert najde se. Magd 16]

pogled deti = pogledati [Kad na ne Horvat pogled dene, zahvalnost prot otcem ne-ga na plač gene. Št noč 16]

sramotu delati = sramotiti [Kanonik zagrebečki nam Horvatom samo sramotu de-la. Kurel gaju 106]

štropot delati = lupati, bučiti [Kada jednoga betežnika ... prebuditi hoćemo, navad-ni smo ... štropot okol ne-ga delati. Krist blag II, 38]

b) stanje

imati dobrotu = biti dobar [Draga bratja, dajte hvala gospodinu banu ... za dobrotu proti nama imanu. Popevke 210]

imati krotkoču = biti krotak [Listor imajte poniznost, imajte krotkoču. Habd zerc 326]

imati poniznost = biti ponizan [Listor imajte poniznost, imajte krotkoču. Habd zerc 326]

imati potrpleće = biti strpljiv [Kruto je milostivno ne odpravila govoreći ... do su-tra da imaju poterpleće. Krist žit I, 55]

imati žeđu = biti žedan [Dursten haben ... žeđati, žeđu imati. Krist anh 94]

---

¹¹ Kratice izvora uz potvrde iste su kao i one upotrijebljene u KRj (v. knj. I, sv. 1, str. 13-46), a zadržana je i grafija za nj, lj, dž/d = ņ, j, ģ kao u rječničkim potvrdama.

Takve konstrukcije predstavljaju analitički način izražavanja za označivanje radnje ili stanja. Glagolske lokucije glagolsko-imeničke strukture značenjski su prozirne jer se smisao takvih glagolskih lokucija može shvatiti iz samih njezinih sastavnica. Funkcionalno, one imaju status pojedinačnog leksema koji u kajkavskom književnom jeziku može supostojati s istim semantizmom: *imati mejaš – mejašiti, imati pasku – paziti, skrb imeti – skrbiti, rane zavdavati – ranjavati, imeti početak – početi*. Kao i ostale nefigurativne lokucije, u rečenici imaju funkciju sintaktičke jedinice kao i svaka samostalna riječ.

U jeziku postoje i lokucije koje imaju i nefigurativno, analitičko značenje i metaforičko, tj. figurativno, i takve slučajeve rješava jezični kontekst: npr. lokucija *davati / donošati ploda / sada* jednom je glagolska u značenju 'biti plodan' [Ako drvo ne donša sada ... ne zasluži drugo kak da se podseče. Brez diog 94], a u drugom je kontekstu metafora, tj. figurativna lokucija u značenju 'biti koristan' [Ki su ... od rimske cirkve odstupili ... ne mogu ploda ili sada davati. Mul hr VIIa].

2. U glagolskih lokucija sastavljenih od dva glagola, oba su glagola u infinitivu, prvi je obično *dati, hteti*, a drugi je nositelj leksičkog značenja lokucije:

davati razumeti = objašnjavati [B (s. v. dajem ... razumeti)]

dati se videti = pokazati se [Copernice se nikomu pravičnomu ne dadu videti. VZA 5, 4]

hteti imati = željeti [Kaj je dokončano, denes jošće hoću imati spuñeno. Brez al 11]

sesnuti davati = dojiti [B (s. v. lacto ... sesnuti dajem)]

3. U glagolskim lokucijama sastavljenima od priloga i glagola, prilog ima funkciju da pobliže odredi glagol (koji je ponovno jedan od uobičajenih polisemnih glagola – *deti, dati* itd.), tj. da označi različite okolnosti u kojima se zbiva glagolska radnja (mjesto, način):

dati nazad = vratiti [Ova ne tvoja ... zakaj zato dej ju nazad onomu ki ju je našel. Habd ad 396]

dole iti = silaziti [Gda bi vučenički ... z gore dole išli, zapoveda ním Ježuš. Evang 152]

imati rad / rada / radi = voljeti [Vas rad bum imal. Velikov 109]

imati rajši = više voljeti [Rajši bi imal da bi me papa na piacu z paličjem prehariti zapovedal. Gašp II, 563]

napre dati = iznositi [B (s. v. propono ... napre dajem)]

napre deti = izložiti [B (s. v. propositus ... napre deven)]

naprvo dohađati = pojavljivati se [Ovi dva meseci gledeč na posle koji vu nñh naprvo dohađaju jesu skoro čisto jednaki. Danica (1847) 141]

nuter devati = umetati [B (s. v. indo ... nuter devam)]

vkup dohajati = skupljati se, stiskati se [B (s. v. coaleo ... vkup dohajam)]

4. Glagolske lokucije koje se sastoje od glagola (isti polisemni glagoli kao pod 1.) i sintagme s rekcijskim odnosom (prijedložno-imeničke, prijedložno-pridjevske i dr. sintagme) upravo zbog svoje složenije strukture pokazuju veći stupanj idiomatičnosti

i manju mogućnost analitičkog razumijevanja. Tu još nije riječ o metaforičkom izražavanju, ali je zastupljen visok stupanj opisnosti i slikovitosti:

dojti vu beteg = oboljeti [B (s. v. cadere ... dojti vu beteg)]

dojti vu glavu = shvatiti [B (s. v. cognitio ... dojti vu glavu)]

imati na pameti / v pameti = misliti o čemu [Bratja ovoga bratinstva ... na pameti imaju ono kaj dragi Zveličitel pita. Mul zak 16]

imati v misli = misliti, smatrati [Blago nemu ... koja na 'voj skliskoj stezi v misli ima da ni človek angel. Lovr pes 4]

imati v navade = uobičajiti se [I prvi poglavar v navade je imal betežnike pohajati. Habd ad 966]

mesto pri komu / vu čemu najti = uobičajiti se [O da bi ova vernost ... nakaneće i pobožnost pri nas mesto našla. Gašp II, 491]

najti milošću (pri komu) = dobiti oprost [Ufam se grišnik od grihov sadašnjih najti milošću. Zrin tov 166]

na siromaštvo dopejati = osiromašiti [B (s. v. depauperio ... na siromaštvo dopejati z stroški)]

na plač dopejati = rastužiti [Večkrat poslušitele suzami svojemi na plač ... je dopejal. Gašp III, 848]

na ništar devati = uništavati [Občine ... škode gda občinske kotrige ščape i na ništar ne devaju. Habd ad 1056]

ob dete dojti = abortirati [Boječi se da ne bi ob dete došla, pred kipom raspetoga Jezusa vu cirkvi pobožno moliti ne prestajala. Gašp III, 452]

ob pamet dojti = poludjeti [Kak da bi stekla ali ob pamet došla bila, od obloka je skakala i kričala. Danica (1844) 36]

v oči dojti = uočiti, primijetiti [Duguvaće ovo ne tak zakriveno moglo biti da bi ... z neba izhićenomu pozoju ne bilo v oči došlo. Nadaž 120]

Značenje je takvih lokucija glagolsko, ali one se približuju figurativnim lokucijama kakve su npr. *na tanko dojti* 'osiromašiti', *na ništar dohajati* 'propadati (materijalno i moralno)'. Povučii oštru granicu između takvih glagolskih lokucija i figurativnih iste strukture nije zbog toga uvijek moguće i u rječničkoj će se obradi možda manje pogriješiti ako se one granične svrsta među figurativne.

III. U kajkavskih pisaca općenito valja pretpostaviti, ako ne određeni stupanj dvojezičnosti, a ono barem dobro poznavanje latinskog i njemačkog jezika. To se ponajprije odnosi na kajkavske leksikografe, ali i ostale pisce na koje je utjecao drugi prestižni jezik (*langue de civilisation*)¹² — njemački. Pri takvom stanju stvari, kada je kajkavski književni jezik bio u stanju izgrađivanja — standardizacije, nužno je dolazilo do stanovitog preuzimanja stranih riječi iz latinskog (knjiške posuđenice), njemačkog i mađarskog (pučke posuđenice), što je značilo preuzimanje i sadržaja i glasovnog sa-

¹² Usp. A. Meillet, Sur le bilinguisme, u *Linguistique historique et linguistique générale*, II, Paris 1936, 99.

stava leksema, uz njegovu fonološku i morfološku prilagodbu. Paralelno s takvim posudenicama u kajkavski su ulazile i semantičke posudenice (različiti jezični izrazi uz istu, doslovno prevedenu, organizaciju sadržaja) ili kalkovi. Jezici koji lako stvaraju složenice, a takvi su i hrvatski i njemački, uvijek radije kalkiraju nego posuđuju. Semantičko se posuđivanje odvija i na leksemskoj (prevođenje pojedinačnih leksema) i na sintaktičkoj razini (preuzimanje sintaktičkih sklopova), a još je češće upravo na frazeološkoj razini kada se posuđuju čitavi izrazi, lokucije (npr. *imati žeđu, ob pamet dojtí, dušu spustiti*). Budući da je riječ o frazeologiji u kajkavskom književnom jeziku, svi mogući frazeološki kalkovi učenog su, knjiškog karaktera.

U navedenim glagolskim lokucijama ne može se isključiti ponajprije utjecaj latinskog jezika¹³, ali i njemačkog, kao i utjecaj hrvatskog književnog izraza ranijih razdoblja, u kojem je postojao razvijen smisao »za funkcionalno aktiviranje stilematičkog potencijala«¹⁴. Osim toga, brojni kajkavizmi već u djelima glagoljaške književnosti dokazuju »da je i u kajkavskoj Hrvatskoj još prije pojave prvih (poznatih nam) tiskanih djela postojao izgrađen jezik, sposoban da ga kajkavski pisci primijene u svojim djelima, a da se izrazima toga jezika posluže i pisci drugih hrvatskih područja.«¹⁵ Ako se kajkavskom književnom jeziku priznae zrelost i bogatstvo vokabulara, onda njegova frazeologija upućuje i na, velikim dijelom, autohtonu stilističku inventivnost i jezičnu kreativnost.

Glagolske lokucije kao jedan od frazeoloških modela nalaze se u djelima kajkavskih pisaca u rasponu od tristo godina i jedan su od elemenata koji pokazuju kakva su bila jezično-stilska sredstva kajkavskoga književnog jezika.

Literatura

- ALEHINA, A. J. (1979), *Frazeologičeskaja edinica i slovo*. Minsk.
ANIĆ, V. (1959–1960), Pleonazam u logičnom i adjektivnom izrazu. *Jezik*, god. VIII, Zagreb, br. 5, 21–24.
FINK, Ž. (1992–1993), Tipovi adjektivnih frazeologizama (na materijalu ruskog i hrvatskog jezika). *Filologija* 20–21, HAZU, Zagreb, 92–101.
FRIEDRICH, W. (1966), *Moderne deutsche Idiomatik*. München.
GROSS, M. (1982), Une classification des phrases figées du français. *Revue québécoise de linguistique*, vol. 11, br. 2, Presses de l'Université du Québec, 151–185.

¹³ Lokucije istoga tipa nalazimo u Marulića: *dati misto* (prema lat. *locum dare*, tal. *dar luogo*), *činit rat* (prema lat. *facere bellum alicui*), *činiti sud* (prema lat. *judicium facere*), *odluku imati* (lat. *decretum non habent*), *strah imati* (tal. *aver paura*) itd. Kod Marulića je glagol *imati* često kalkiran, a on je u pučkom, nadasve kasnolatinskom jeziku služio za opisivanje prostih klasičnih latinskih glagola (usp. brojne romanske konstrukcije: *aver paura, aver fame, aver sete, avoir besoin* itd.); v. Vinja 1951:559; Mogaš 1990.

¹⁴ Usp. Hercigonja 1983:398.

¹⁵ O. Šojat 1977:17.

- GUIRAUD, P. (1967), *Les locutions françaises*. Que sais-je? br. 903, Presses Universitaires de France, Paris.
- HERCIGONJA, E. (1983), *Nad iskonom hrvatske knjige*, Zagreb (posebno: Kajkavski elementi u jeziku glagoljaške književnosti 15. i 16. stoljeća, 303-385)
- HUŠENOVA, C. V. (1980), *Sovremenoe sostojanie i zadači issledovanija tadžikskoj frazeologiji*. *Voprosy jazykoznanija* 1, 125-134.
- IVIR, V. (1992-1993), Kolokacije i leksičko značenje. *Filologija* 20-21, HAZU, Zagreb, 181-189.
- JERNEJ, J. (1992-1993), O klasifikaciji frazema. *Filologija* 20-21, HAZU, Zagreb, 191-197.
- KATIČIĆ, R. (1960), Problemi interpretacije književnih tekstova prošlosti. *Umjetnost riječi*, god. IV, Zagreb, br. 1, 65-73.
- KATIČIĆ, R. (1986), *Novi jezikoslovni ogledi*. Zagreb.
- KOLENIĆ, LJ. (1991), Pogled u frazeologiju Reljkovićeve *Satira*. *Vrijeme i djelo Matije Antuna Reljkovića*, Osijek, 151-164.
- KOLENIĆ, LJ. (1992-1993), Pogled u frazeologiju Kanižlićeve »Rožalije«. *Filologija* 20-21, HAZU, Zagreb, 215-219.
- KONRAD, H. (1939), *Etude sur la métaphore*. Lavergne, Paris.
- LYONS, J. (1970), *Linguistique générale - Linguistique théorique* (franc. prijevod). Larousse, Paris.
- MATEŠIĆ, J. (1978), O poredbenom frazemu u hrvatskom jeziku. *Filologija* 8, JAZU, 211-217.
- MATEŠIĆ, J. (1982), *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb.
- MATEŠIĆ, J. (1991), Frazeologija romana *Pod Nehajem* Vjenceslava Novaka. *Senjski zbornik* 18, 81-90.
- MENAC, A. (1970-1971), O strukturi frazeologizma. *Jezik* 18, 1, 1-4.
- MENAC, A. (1972), Svoje i posuđeno u frazeologiji. *Strani jezici*, Zagreb.
- MENAC, A. (1978), Neka pitanja u vezi s klasifikacijom frazeologije. *Filologija* 8, JAZU, 219-226.
- MENAC, A. (1991), Frazeologija Hektorovićeve *Ribanja i ribarskog prigovaranja*. *Senjski zbornik* 18, 101-107.
- MIKUŠ, R. (1961-1962), Sintagmatski kompleksi i sintagmatska aksiomatika. *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 3, 27-47.
- MIKUŠ, R. (1963-1964), Morfologija sintagme. *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 5, 5-20.
- MOGUŠ, M. (1990), O Marulićevoj frazeologiji u *Juditi*. *Wiener slavistisches Jahrbuch*, Ergänzungsband VIII, 157-161.
- MOGUŠ, M. - MENAC, A. (1989), Frazeologija Gundulićeve *Osmana*. *Forum* 7-8, 192-201.
- MUHVIĆ-DIMANOVSKI, V. (1992-1993), Neki problemi prezentacije frazeologizama u frazeološkim i općim rječnicima. *Filologija* 20-21, HAZU, Zagreb, 323-329.
- OŽEGOV, S. I. (1974), *Leksikologija, leksikografija, kul'tura reči* (posebno pogl. O strukturi frazeologiji, 182-219). Moskva.
- PAUNOV, A. (1971-1972), Frazeologizam. *Jezik*, god. XIX, Zagreb, br. 2-3, 92-95.

- POTTIER, B. (1974), *Linguistique générale (théorie et description)*. Paris.
- REY, A. (1977), *Le lexique: images et modes. Du dictionnaire a la lexicologie*. Paris.
- REY, A. (1979), *Dictionnaire des expressions et locutions figurées*. Le Robert, Paris (Uvod V–XII)
- RICHARD, G. – BERARD-DUGOURD, A. *Le traitement des locutions dans l'analyse du langage naturel*. Etude No 101 du Centre scientifique IBM, Paris.
- RICOEUR, P. (1981), *Živa metafora*. Zagreb (franc. orig. *La métaphore vive*, Paris 1975)
- RITTGASSER, St. (1975), O problemu određivanja frazeologizama. *Jezik* 2, 36–41.
- ROJZENZON, L. J. (1970), K izučenju dialektnoj frazeologiji. *Obščeslavjanskij lingvi-stičeskij atlas. Materialy i issledovanija*, 306–322.
- RODE, M. (1976), Bolgarski frazeološki slovar. *Slavistična revija* 2–3, 292–294.
- RODE, M. (1976), Frazeologija v Jurančičevem slovarju. *Slavistična revija* 2–3, 299–302.
- SIMEON, R. (1954–1955), Raščlanjivi i neraščlanjivi skupovi riječi. *Jezik* III, br. 1, 14–21.
- ŠKREB, Z. (1958), Pjesnički jezik i prošlost. *Jezik*, god. IV, Zagreb, br. 4, 97–103.
- ŠOJAT, O. (1977), *Hrvatski kajkavski pisci I*. Pet stoljeća hrvatske književnosti. Zagreb.
- VINJA, V. (1951), »Calque linguistique« u hrvatskom jeziku Marka Marulića. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta I*, Zagreb, 547–566.
- VONČINA, J. (1976), Jezično interpretiranje starih književnih tekstova. *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, Zagreb, 14, 53–68.
- VUČETIĆ, Z. (1992–1993), O pridjevskom i priloškom frazeologizmu. *Filologija* 20–21, HAZU, Zagreb, 539–549.
- ZGUSTA, L. (1991), *Priručnik leksikologije*. Sarajevo (posebno pogl. Kombinacije riječi, 133–157) (engl. orig. *Manual of Lexicography*, Mouton, The Hague, Academia, Praha 1971)
- ŽIC-FUCHS, M. (1992–1993), Konvencionalne i pjesničke metafore. *Filologija* 20–21, HAZU, Zagreb, 585–593.

LOCUTIONS VERBALES DANS LA LANGUE LITTÉRAIRE KAJKAVE

Résumé

En se basant sur la phraséologie kajkave telle qu'elle se présente dans les volumes parus du *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* (HKKJ) on cherche à voir de plus près les locutions verbales (phrasème au sens plus large).

La *locution verbale* a le caractère des *syntagmes lexicalisés* ou *figés* dont le sens correspond à celui du verbe: *davati pomoć*, littéralement 'donner l'aide' = 'aider', *imati precembu* 'avoir valeur' = 'valoir', *najti smrt* 'trouver mort' = 'périr'. La signification de ces syntagmes figés résulte du conditionnement réciproque de ses parties

composantes. Ils représentent le mode de la formation du discours et l'organisation des éléments disponibles de la langue pour la production de la forme fonctionnelle. Ces locutions revèlent un particulier mode d'expression que l'on peut qualifier d'analytique, descriptif et pittoresque. Dans la contribution on en décrit la structure formelle. De l'autre côté, le sens de la locution figurative est globale et métaphorique.

La langue littéraire kaïkave témoigne d'une grande richesse en expressions phraséologiques et une extraordinaire variété sur tous les niveaux de la langue.